

логії, медицини, соціології) дасть змогу забезпечити глибше розуміння проблеми та розробити ефективніші методи боротьби з інформаційними загрозами, зокрема інтелектуальні системи для виявлення й управління інформаційними загрозами в реальному часі, які можуть бути використані в різних сферах — від охорони здоров'я до корпоративного управління та освіти.

Отже, книга "Understanding Reddit" Е. Панека є вагомим внеском у сучасну науку та практику, зокрема у сфері дослідження проблематики соціальних медіа та їх впливу на діяльність людини за допомогою новітніх методів аналізу даних. Автор репрезентував моделі й системи ідентифікації інформаційних загроз, результати експериментальних досліджень і розробки інтелектуальних систем, що надають можливість ефективно виявляти інформаційні загрози й аналізувати їх вплив на діяльність людини. На особливу увагу заслуговують розроблені моделі й алгоритми, що

базуються на методах аналізу даних, які демонструють високу точність та ефективність у вирішенні поставлених завдань. Видання демонструє високий науковий рівень, практичну значущість і міждисциплінарний підхід, об'єднуючи знання з різних галузей, що дає змогу комплексно досліджувати природу інформаційних загроз та їх наслідки; висвітлює важливі аспекти впливу соціальних медіа на різні категорії населення, насамперед працівників технічної індустрії та студентів, що робить дослідження актуальним і важливим для широкого кола фахівців.

Юрій Сєров,

кандидат технічних наук,
доцент кафедри соціальних комунікацій
та інформаційної діяльності Національного
університету "Львівська політехніка"
yurii.o.sierov@lpnu.ua

Надійшла до редакції 10.02.2025

БІБЛІОТЕЧНА СПРАВА



[https://doi.org/10.36273/2076-9555.2025.5\(346\).31-39](https://doi.org/10.36273/2076-9555.2025.5(346).31-39)
УДК 021.64-027.543(477)(045)

Тетяна Яворська,

кандидатка педагогічних наук,
доцентка кафедри інформаційних систем управління
Донецького національного університету
імені Василя Стуса, м. Вінниця
t.yavorska@donnu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-6070-7425>

Ангеліна Лихогляд,

здобувачка вищої освіти
Донецького національного університету
імені Василя Стуса, м. Вінниця
lykhohliad.a@donnu.edu.ua

Міжнародна співпраця бібліотек України: сучасний стан і перспективи розвитку

Актуальність теми зумовлена потребою українських бібліотек адаптувати діяльність до викликів глобалізації, цифрової трансформації та курсу на інтеграцію в європейський і світовий інформаційно-бібліотечний простір. Наголошено, що глобалізаційні процеси сприяють активному обміну інформацією, знаннями й культурними цінностями між країнами. У цьому контексті бібліотеки як інформаційні центри відіграють важливу роль і забезпечують доступ до різноманітних інформаційних ресурсів, наукових досліджень тощо.

Констатовано, що міжнародна співпраця бібліотек сприяє обміну досвідом завдяки участі в міжнародних програмах і проєктах, членству в міжнародних бібліотечних організаціях, організації та проведенню міжнародних заходів. В умовах сучасних викликів, спричинених війною, міжнародна співпраця українських бібліотек має важливе значення, оскільки сприяє збереженню національної культурної спадщини, посиленню вітчизняної присутності на міжнародному рівні, зростанню ролі українських бібліотек в європейському просторі.

Зосереджено увагу на нормативно-правовому регулюванні міжнародної співпраці вітчизняних бібліотек, схарактеризовано її основні напрями та форми. Проаналізовано сучасний стан міжнародної співпраці, наведено приклади діяльності національних, обласних універсальних наукових бібліотек, бібліотек наукових установ НАН України в цьому напрямі. Окреслено перспективи розвитку міжнародної співпраці в умовах глобальних змін, розглянуто чинники її посилення бібліотеками України.

Окреслено шляхи подальшого розвитку та поглиблення міжнародної співпраці бібліотек України, що пов'язані з розширенням участі в міжнародних ініціативах, розвитком міжкультурного діалогу, впровадженням цифрових технологій у бібліотечну діяльність, збереженням культурної спадщини нашої країни та популяризації її за кордоном.

Ключові слова: бібліотеки України; міжнародна співпраця; міжнародні програми та проєкти; міжнародні бібліотечні організації

Постановка проблеми. Під впливом технологічного прогресу та організаційних змін бібліотеки трансформують свою діяльність, що посилює їх роль як важливих елементів системи соціальних комунікацій на національному й міжнародному рівнях. В умовах інформаційного суспільства та з огляду на сучасні виклики зміцнення міжнародної співпраці бібліотек набуває особливого значення. Участь у міжнародних проєктах і програмах, активізація співпраці у сфері доступу до інформаційних ресурсів завдяки впровадженню новітніх технологій, а також залучення громадськості суттєво вплинули на модернізацію напрямів роботи вітчизняних бібліотечних установ. Міжнародна співпраця надає нові можливості для створення єдиного інформаційного простору, забезпечення доступу до світових інформаційних ресурсів, підвищення кваліфікації працівників і реалізації спільних ініціатив [1, с. 130—131]. Особливої ваги міжнародна співпраця набуває в умовах війни, коли бібліотеки слугують не лише осередками збереження знань і культури, а й платформами для підтримки національної ідентичності, боротьби з дезінформацією, збереження історичної правди тощо.

Отже, міжнародна співпраця, орієнтована на впровадження інновацій у бібліотечній галузі, є ключовим чинником інтеграції українських бібліотек у глобальний інформаційний простір і зміцнення їх позиції в суспільстві.

Аналіз досліджень і публікацій. Міжнародна співпраця бібліотек України базується на чітко сформованих концептуальних засадах, викладених у багатьох наукових працях із питань бібліотекознавства, соціальних комунікацій, міжнародних відносин тощо. Теоретико-методологічні основи міжнародної співпраці бібліотек висвітлено в дослідженнях відомих українських науковців, серед яких: В. Борисенкова, Т. Вилегжаніна, О. Воскобойнікова-Гузева, О. Клименко, О. Лапська, В. Пашкова, В. Попик, Л. Прокопенко, О. Сербін, К. Тишкевич, О. Шендрік, Т. Ярошенко та ін. У працях учених окреслено різні аспекти міжнародної взаємодії бібліотек, як-от її актуалізація, напрями, форми та механізми реалізації. Значну кількість наукових публікацій присвячено питанням діяльності міжнародних бібліотечних організацій, їх впливу на функціонування бібліотек через реалізацію міжнародних проєктів і програм.

Мета статті — дослідити сучасний стан міжнародної співпраці бібліотек України та окреслити перспективні напрями її розвитку з метою посилення обміну досвідом і знаннями, ін-

теграції вітчизняних бібліотечних закладів у міжнародний бібліотечно-інформаційний простір.

Виклад основного матеріалу дослідження. Поняття "співпраця" походить від французького слова *collaboration*, що означає спільну діяльність двох або більше осіб чи організацій, спрямовану на досягнення спільних цілей. Цей процес охоплює різні форми взаємодії: обмін інформацією та досвідом, спільне вирішення завдань і досягнення узгоджених рішень [2]. Співпраця відбувається на різних рівнях, зокрема й на міжнародному. У багатомовному тезаурусі GEMET поняття міжнародної співпраці потрактовано як взаємодію між урядами, комерційними структурами чи фізичними особами, що передбачає узгодження спільних дій для досягнення конкретних цілей, насамперед у сфері наукових досліджень і розроблення стандартів [3].

У контексті бібліотечної діяльності міжнародна співпраця набуває особливого значення, оскільки сприяє обміну досвідом, знаннями й інформаційними ресурсами між бібліотеками різних країн. Особливо важливою є міжнародна взаємодія, яка допомагає інтегрувати українські бібліотеки у світовий інформаційний простір, обмінюватися передовими практиками, брати участь в інтернаціональних проєктах, програмах, ініціативах тощо. Міжнародну співпрацю бібліотек розглядають як цілеспрямовану й узгоджену діяльність, що об'єднує зусилля різних суб'єктів — від державних і недержавних організацій до професійних спільнот чи окремих фахівців із різних країн. Метою взаємодії є підтримка та розвиток бібліотечно-інформаційного обслуговування, удосконалення професійної практики й зміцнення позицій бібліотечної справи на міжнародному рівні [4, с. 45].

Щодо нормативно-правового регулювання, міжнародна співпраця бібліотек України відбувається згідно з чинним законодавством. Зокрема, у ст. 33, розд. VIII "Міжнародні культурні зв'язки" ЗУ "Про культуру" (2010) зазначено, що держава сприяє міжнародному культурному обміну, співпраці закладів культури, професійних творчих працівників, працівників культури України із зарубіжними партнерами [5]. Відповідно до ст. 31, розд. XI "Міжнародне співробітництво в галузі бібліотечної справи" ЗУ "Про бібліотеки і бібліотечну справу" (1995), держава сприяє розширенню міжнародної взаємодії в бібліотечній справі. У статті також визначено основні напрями міжнародної співпраці бібліотек: проведення спільних наукових досліджень; організація міжнародних конференцій, симпозіумів, конгресів та інших заходів; участь у ро-

боті міжнародних організацій; документообмін і спільна видавнича діяльність [6].

На думку вчених, сучасна бібліотечна міжнародна взаємодія охоплює такі основні напрями:

- обмін книжковими фондами (книгообмін);
- участь у міжнародних і закордонних заходах, запрошення іноземних фахівців до участі в українських заходах і спільна організація подій;
- розміщення публікацій у міжнародних і закордонних фахових виданнях, залучення іноземних фахівців до публікації в українських виданнях;
- підготовка спільних наукових публікацій, видань і матеріалів для іноземних медіа;
- професійне стажування та участь у реалізації міжнародних проєктів;
- активна співпраця в межах діяльності міжнародних професійних організацій [7, с. 40].

Важливим напрямом міжнародної співпраці є реалізація інтернаціональних проєктів і програм. Такі масштабні міжнародні ініціативи, як "Інтернет для читачів публічних бібліотек (LEAP)" і "Бібліоміст" ("Глобальні бібліотеки — Україна"), що були реалізовані протягом 2001—2003 і 2009—2015 рр., спрямовані на підтримку розвитку бібліотечної системи країни. Втілення цих проєктів дало змогу забезпечувати та підтримувати інформаційну базу бібліотек. Загалом, міжнародні програми та проєкти значно впливають на сучасний розвиток бібліотечної сфери держави, оновлення технічної бази й заохочують вихід бібліотечних закладів у глобальний інформаційний простір [1, с. 132].

Міжнародна співпраця бібліотек реалізується у різних формах, найпоширенішою з яких є міжнародний міжбібліотечний абонемент (ММБА). В "Українській бібліотечній енциклопедії" схарактеризовано його суть, що полягає у взаємному використанні документних ресурсів бібліотек різних країн відповідно до встановлених правил. ММБА сприяє інтеграційним процесам, розвитку глобального інформаційного простору, а також культурному та науковому обміну між державами.

Проте є низка перешкод, які ускладнюють ефективну роботу ММБА, зокрема недостатнє фінансування бібліотек, високі витрати на поштове пересилання, складність чи відсутність механізмів взаєморозрахунків між установами різних країн, а також вільний доступ до значної частини документів через інтернет. Водночас формування глобальної інформаційної інфраструктури активно впливає на всі аспекти бібліотечної діяльності, зокрема й на розвиток ММБА [8].

Міжнародні бібліотечні організації (МБО) науковці розглядають як об'єднання бібліотечних працівників та інших зацікавлених представників бібліотечної справи від двох або більше країн. МБО мають статус міжнародних організацій і є авторитетними осередками міжнародної співпраці та міжкультурного обміну. До таких об'єднань належать Міжнародна федерація бібліотечних асоціацій та установ (IFLA), Міжнародна асоціація музичних бібліотек, архівів та документальних центрів (IAML), Міжнародна асоціація університетських бібліотек (IATUL), Міжнародна асоціація шкільних бібліотек (IASL), Міжнародна асоціація юридичних бібліотек (IALL) та багато інших. Співпраця з МБО на засадах рівноправності, справедливості, демократичності та поваги до національних інтересів є надзвичайно важливою для України, оскільки позиції таких організацій значною мірою визначають поточний стан і перспективи розвитку бібліотечної сфери нашої держави [4, с. 46—48].

Повномасштабне вторгнення РФ в Україну спричинило широкий резонанс поміж міжнародної спільноти, зокрема й бібліотечної. Уряди багатьох країн світу й авторитетні міжнародні організації рішуче засудили агресію, а бібліотеки з різних куточків світу заявили про солідарність з Україною та неприпустимість воєнних дій. Європейське бюро бібліотек, інформації та документації (EBLIDA) на своєму офіційному сайті опублікувало звіти бібліотек і бібліотечних об'єднань, які підтримують нашу країну та допомагають під час війни.

З початком повномасштабного вторгнення IFLA активно взаємодіє з провідними міжнародними організаціями, що опікуються питаннями захисту культурної спадщини, бібліотечних будівель, колекцій і фахівців, які працюють у галузі. Разом з іншими міжнародними організаціями IFLA координує зусилля, спільно розробляючи плани й заходи щодо збереження документальної спадщини та бібліотечних фондів. Зокрема, у березні 2022 р. IFLA сформувала робочу групу Cultural Heritage for Ukraine Task Force, яка опікувалася потребами бібліотечної сфери в Україні. Відтоді реалізується комплекс дій для збереження українських бібліотечних вебсайтів і колекцій [9].

Співпраця міжнародних бібліотечних організацій відбувається в тісному контакті з Українською бібліотечною асоціацією (УБА) / Ukrainian Library Association, що є незалежною громадською організацією, представляє інтереси понад 39 тис. бібліотек і покликана сприяти розвитку бібліотечної справи в Україні. З початком повно-

масштабного вторгнення УБА посилила міжнародну активність, закликаючи іноземних колег до співпраці та підтримки України в умовах війни. Асоціація активно інформує міжнародну спільноту про події в нашій державі та бере участь у професійних заходах за кордоном, де ініціює обговорення поточної ситуації. УБА докладає багато зусиль, аби залучити бібліотечну, освітню та наукову спільноту до інформаційного спротиву [10].

Українська бібліотечна асоціація є організатором і учасником багатьох міжнародних конференцій, семінарів, проєктів. Зокрема, наприкінці березня 2025 р. відбувся міжнародний круглий стіл "Бібліотека для подолання суспільних викликів у громадах", який об'єднав понад 700 учасників в онлайн-форматі на платформі Zoom. Організаторами заходу стали Українська бібліотечна асоціація, Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого, проєкт "Жива сучасна бібліотека" БФ "Бібліотечна країна", Український інститут книги. Захід відбувся в межах реалізації міжнародного проєкту "Посилення ролі бібліотек у відбудові України" (Empowering Libraries for Rebuilding Ukraine) за підтримки Шведського інституту (Svenska institutet). Учасники круглого столу обмінялися практичними здобутками та обговорили ефективні напрями співпраці бібліотек з органами місцевого самоврядування й громадами. Досвідом розвитку бібліотек, що мають перетворитися на коворкінги, освітні хаби та посісти чільне місце в суспільному житті регіону, також поділилися представники Швеції, Латвії й України [11].

Для аналізу сучасного стану міжнародної співпраці доцільно розглянути діяльність національних, обласних універсальних наукових бібліотек, бібліотек наукових установ НАН України.

Національні бібліотеки України відіграють головну роль у міжнародній взаємодії, адже репрезентують державу на світовій арені та є провідними учасниками міжнародних організацій, проєктів і програм. Установи залучені до глобальних та регіональних мереж і безпосередньо взаємодіють із бібліотеками інших країн [1, с. 131].

Міжнародна бібліотечна співпраця є важливим елементом міжнародного культурного та наукового обміну як одного з пріоритетних напрямів діяльності Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (НБУВ). Головна книгозбірня держави є членом багатьох міжнародних і вітчизняних бібліотечних об'єднань (IFLA, CENL, IAML). На її базі функціонують Українська бібліотечна асоціація, Рада директорів наукових

бібліотек та інформаційних центрів академій наук — членів МААН, Українське біографічне товариство. НБУВ активно здійснює міжнародний книгообмін з науковими установами світу, щорічно організовує міжнародні конференції "Бібліотека. Наука. Комунікація", симпозиуми й наради, присвячені розвитку бібліотечної діяльності, роботі наукових бібліотек та інформаційних центрів. У цьому контексті слід відзначити плідні результати міжнародної комунікації НБУВ щодо підписання документів про взаєморозуміння з низкою національних бібліотек різних країн. У структурі НБУВ функціонує відділ міжнародної інформації та зарубіжних зв'язків, який відповідає за розвиток і зміцнення співпраці з міжнародними бібліотечними організаціями, іноземними бібліотеками, дипломатичними представництвами й іншими профільними структурами в Україні та за кордоном [12].

Вагому роль у забезпеченні ефективного функціонування публічних бібліотек країни та розвитку їх міжнародних зв'язків відіграє діяльність Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого (НБУ ім. Ярослава Мудрого). Бібліотека активно інтегрується в міжнародний культурний простір, організовує та бере участь у міжнародних наукових конференціях, семінарах, круглих столах, презентаціях тощо. НБУ ім. Ярослава Мудрого співпрацює з багатьма культурними інститутами, національними бібліотеками та асоціаціями інших країн. Окрім того, організовує професійні стажування працівників за кордоном і популяризує українську культуру й книжкову спадщину на міжнародному рівні. Від 2023 р. бібліотека бере активну участь у реалізації таких масштабних міжнародних проєктів, як створення Національної електронної бібліотеки України (НЕБУ) та впровадження ініціативи "Мобільні станції для захисту та оцифрування бібліотечних фондів" [7].

У березні 2025 р. НБУ ім. Ярослава Мудрого стала повноправним учасником NAPLE Forum — Форуму національних органів управління публічними бібліотеками в Європі. Співпраця з NAPLE відкриває нові перспективи розвитку публічних бібліотек України та надає низку можливостей, зокрема:

- участь у формуванні політики публічних бібліотек на європейському рівні та впровадження найкращих практик для підвищення якості бібліотечних послуг в Україні;

- розвиток професійного обміну знаннями та досвідом із провідними бібліотечними установами Європи, що дасть змогу вдосконалити методи обслуговування користувачів;

— участь у міжнародних програмах та ініціативах, спрямованих на підтримку інновацій у бібліотечній сфері;

— залучення до тематичних груп і проєктів, що фокусуються на вивченні актуальних проблем, упровадженні новітніх технологій і рішень в Україні.

Участь НБУ ім. Ярослава Мудрого в роботі авторитетної міжнародної професійної мережі сприятиме підвищенню національної присутності на міжнародному рівні та посиленню ролі бібліотек України в європейському просторі [13].

Окремо розглянемо аспекти міжнародної співпраці українських обласних універсальних наукових бібліотек (ОУНБ) як вагомий складник інтеграції у глобальний інформаційно-культурний простір. Завдяки участі в міжнародних програмах і проєктах обласні бібліотеки розширюють спектр послуг і зміцнюють міжкультурні зв'язки.

Однією з найвідоміших ініціатив є проєкт "Вікно в Америку", який реалізується в ОУНБ за підтримки Посольства США в Україні. Наприклад, Вінницька ОУНБ імені Валентина Отамановського активно розвиває міжнародну співпрацю через Регіональний інформаційний центр з питань євроатлантичної інтеграції України, Центр Європейської інформації і Центр польської книги та інформації. Фахівці сектору "Вікно в Америку" активно проводять проєктну діяльність, зокрема у 2023 р. було організовано низку засідань у межах роботи клубів із вивчення англійської мови, а також інформаційні заходи для родин загиблих військових і студентів закладів освіти. Працівники сектору також проводили тренінги для військових і внутрішньо переміщених осіб, взаємодіяли з партнерськими громадськими організаціями. Завідувачка сектору брала участь у міжнародній науковій конференції "Залучення до минулого, активізм у сьогодення" (Польща), долучалася до обговорень на VI Міжнародному форумі молодих бібліотекарів "Бібліотека: наш простір змін", виступила з доповіддю на українсько-американському вебінарі "Ukraine One Year Later: Librarians and Libraries Revisited" ("Україна: рік потому") [14].

Черкаська ОУНБ імені Тараса Шевченка також бере активну участь у міжнародній співпраці завдяки відкриттю Центру європейської інформації та Інформаційно-культурного центру "Вікно в Америку". Бібліотека організовує заходи, спрямовані на популяризацію євроінтеграційного курсу України, проводить тренінги, онлайн-конференції та вебінари для підвищення кваліфікації працівників. Від початку повномасштабного вторгнення Черкаська ОУНБ співпрацює зі Школою інфор-

мації Державного університету Сан-Хосе (SJSU School of Information). За цей час втілено в життя низку важливих проєктів, спрямованих на збереження української книжкової спадщини, поповнення бібліотечних колекцій і поширення правдивої інформації про ситуацію в нашій державі. На початку березня 2025 р. між партнерами відбулася робоча зустріч з обговорення нових проєктів співпраці в онлайн-форматі [15].

Доречно згадати діяльність у сфері міжнародної співпраці Одеської ОУНБ ім. М. С. Грушевського. Зокрема, у 2023 р. в українській бібліотечній спільноті відбулася знакова подія — Одеська ОУНБ і Центральна бібліотека Ліверпуля (Liverpool Central Library) офіційно встановили посестринські партнерські відносини. Меморандум про співпрацю урочисто засвідчили король Великої Британії Чарльз III, королева-консорт Камілла та перша леді України. Це партнерство є важливим кроком до зміцнення міжнародної співпраці бібліотек, свідчить про солідарність Великої Британії з нашою країною в часи війни, відкриває нові перспективи для розвитку бібліотечної справи, акцентує на важливості підтримки культури читання [16].

Бібліотеки наукових установ НАН України також розвивають міжнародну співпрацю. Зокрема, бібліотека Інституту морської біології та бібліотека Інституту зоології ім. І. І. Шмальгаузена приєдналася до європейських і міжнародних вузькопрофільних асоціацій, як-от EURASLIC і IAMSLIC, що дає змогу брати участь у програмах обміну документами, отримувати доступ до міжнародних баз даних і використовувати послугу ММБА. Варто зазначити, що одним з основних напрямів міжнародної взаємодії галузевих бібліотек є міжнародний книгообмін та отримання іноземної літератури як дарів, що стає важливим джерелом поповнення фондів спеціалізованою літературою для бібліотек НАН України [17, с. 131—133].

Отже, міжнародна співпраця бібліотек України є важливим аспектом розвитку культурних і наукових зв'язків, сприяючи інтеграції у глобальний інформаційно-бібліотечний простір. Національні, обласні й галузеві бібліотеки беруть активну участь у міжнародних проєктах, програмах та ініціативах, а також долучаються до роботи різних бібліотечних об'єднань, що сприяє розвитку бібліотечної справи України, збереженню національної спадщини й популяризації нашої культури за кордоном.

Водночас для досягнення вагомих результатів важливо врахувати низку чинників, що визначають подальший розвиток і поглиблення міжнародної співпраці бібліотек України (табл. 1).

Чинники поглиблення міжнародної співпраці бібліотек

Чинник	Результат
Членство в міжнародних бібліотечних асоціаціях та організаціях	Залучення до глобальних бібліотечних мереж, обмін провідними практиками
Переклад і поширення на українську бібліотечну спільноту міжнародних стандартів і рекомендацій	Підвищення якості бібліотечних послуг, використання міжнародних стандартів у роботі
Активна діяльність у підрозділах і робочих групах міжнародних бібліотечних структур	Розширення впливу українських бібліотек у міжнародних структурах, обмін досвідом
Спільні проекти з бібліотеками інших країн і міжнародними партнерами та обмін досвідом	Налагодження міжнародних партнерств, розвиток спільних ініціатив і проектів
Розроблення наукових публікацій і досліджень разом із закордонними науковцями	Підвищення наукового авторитету українських бібліотек і фахівців на міжнародному рівні
Участь у міжнародних конференціях, семінарах і науково-практичних заходах	Збагачення знаннями та новими ідеями завдяки обміну досвідом на міжнародних заходах
Роль українських бібліотек і громадських організацій у міжнародних професійних структурах	Підвищення впливу українських бібліотек на глобальну політику бібліотечної справи

Джерело: сформовано авторками на основі [7, с. 44].

Важливими чинниками поглиблення міжнародної співпраці бібліотек є розвиток спільних цифрових платформ і ресурсів, підтримка та розвиток інтернаціональних бібліотечних ініціатив, спрямованих на збереження культурної спадщини, що особливо актуально під час війни. Нарощення цих зусиль допоможе українським бібліотекам стати рівноправними учасниками міжнародної бібліотечної спільноти, відстежувати світові тенденції, впроваджувати найкращі практики та залучати додаткові ресурси для подальшого розвитку [7].

Щодо перспектив міжнародної співпраці бібліотечних установ, науковці виокремлюють такі напрями:

— формування єдиного інформаційного простору України, що сприяє налагодженню співпраці бібліотек на рівні держави;

— налагодження співпраці з учасниками освітнього й інформаційного середовища: університетами, науковими установами, медіа;

— активне використання інформаційно-комунікаційних і цифрових технологій;

— уніфікація стандартів і методичної документації для спрощення обміну інформацією й узгодженості спільної діяльності;

— обмін досвідом і проведення спільних заходів: міжнародних конференцій, круглих столів тощо [18, с. 995].

На тлі окреслених напрямів розвитку міжнародної взаємодії бібліотек особливої уваги варті конкретні заходи з її поглиблення на технологічному рівні, адже саме сучасні цифрові технології забезпечують оперативний обмін інформацією, доступ до світових ресурсів, зручну комунікацію між установами та користувачами, а також ефективну інтеграцію в міжнародні інформаційні мережі (рис. 1).

Розбудова електронної інфраструктури бібліотек передбачає створення сучасної технічної бази для підтримки цифрових сервісів і послуг. Важливою є автоматизація бібліотечно-інформаційних процесів завдяки впровадженню систем, які спрощують опрацювання, зберігання й надання інформації.

Розбудова електронної інфраструктури бібліотек

Автоматизація бібліотечно-інформаційних процесів

Розвиток електронних інформаційних ресурсів

Оцифрування інформаційних об'єктів

Збереження і популяризація культурної, наукової та цифрової спадщини

Рис. 1. Заходи з поглиблення міжнародної взаємодії бібліотек

Джерело: сформовано авторками на основі [18, с. 995—996].

До заходів зі зміцнення міжнародної співпраці належить розвиток електронних інформаційних ресурсів, що охоплює створення баз даних, електронних каталогів і цифрових бібліотек. Оцифрування інформаційних об'єктів передбачає створення електронних копій книг, документів та архівних матеріалів. Не менш важливим є збереження й популяризація культурної, наукової та цифрової спадщини завдяки забезпеченню відкритого доступу до національного надбання на цифрових платформах.

Висновки. Міжнародна співпраця бібліотек відіграє важливу роль у розвитку бібліотечної галузі України, сприяє інтеграції до глобального інформаційного простору, зміцненню бібліотечної спільноти та збереженню національної культурної спадщини в умовах війни. Залучення вітчизняних бібліотечних установ до міжнародних програм і проєктів, а також членство в міжнародних бібліотечних організаціях відкриває низку нових можливостей для обміну досвідом, реалізації спільних проєктів і доступу до світових інформаційних ресурсів.

На сучасному етапі розвитку бібліотечної справи міжнародна співпраця стала не лише вагомим складником професійної діяльності, а й стратегічним напрямом, що сприяє підвищенню ролі бібліотек у суспільстві. Аналіз сучасного стану міжнародної взаємодії свідчить про активізацію участі українських бібліотек у міжнародних заходах, програмах і проєктах, що стало особливо актуальним в умовах сьогодення. Перспективи подальшого розвитку та поглиблення міжнародної співпраці бібліотек України передбачають розширення участі установ в інтернаціональних ініціативах, налагодження міжкультурного діалогу, впровадження цифрових технологій у бібліотечну діяльність, збереження культурної спадщини нашої країни та її популяризацію за кордоном.

Отже, міжнародна співпраця є важливим чинником трансформації й утвердження українських бібліотек як сучасних інформаційно-культурних центрів, здатних ефективно функціонувати в умовах глобальних викликів.

Список бібліографічних посилань

1. Лапська О. О. Міжнародне співробітництво у бібліотечній діяльності України: сучасні тенденції. *Бібліотека XXI століття: перспективи та інновації* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., Київ, 23 квіт. 2015 р. Київ : Вид. центр КНУКіМ, 2015. 237 с.
2. Колaboraція — що це таке, як працює та навіщо потрібна. *Termin.in.ua*. URL: <https://termin.in.ua/kolaboratsiia/> (дата звернення: 18.03.2025).
3. Міжнародне співробітництво. *General Multilingual Environmental Thesaurus (GEMET)*. URL: <https://www.eionet.europa.eu/gemet/uk/concept/4421> (дата звернення: 18.03.2025).
4. Прокопенко Л. С. Міжнародні бібліотечні організації як форма міжнародного бібліотечного співробітництва. *Міжнародна діяльність бібліотек як складова європейського вибору держави* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., Одеса, 22—23 верес. 2016 р. Одеса, 2017. 71 с.
5. Про культуру : Закон України від 14.12.2010 № 2778-VI. *Верховна рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-17#Text> (дата звернення: 21.03.2025).
6. Про бібліотеки і бібліотечну справу : Закон України від 27.01.1995 № 32/95-ВР. *Верховна рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/32/95-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 21.03.2025).
7. Сербін О. Українська бібліотечна спільнота: виклики та можливості міжнародної співпраці. *Бібліотечний вісник*. 2025. № 1. С. 40—44. URL: <http://jnas.nbuv.gov.ua/uk/article/UJRN-0001542400> (дата звернення: 23.03.2025).
8. Афанасьєва Л. В. Міжнародний міжбібліотечний абонемент. *Українська бібліотечна енциклопедія*. 19.09.2019. URL: <https://ube.nlu.org.ua/article/> (дата звернення: 23.03.2025).
9. Горчинська В., Лагута Л. Міжнародна бібліотечна спільнота для України. 26.05.2022. *Блог Національної бібліотеки України ім. Ярослава Мудрого*. URL: <https://oth.nlu.org.ua/?p=6059> (дата звернення: 25.03.2025).
10. Бліндюк М. Українська бібліотечна асоціація в умовах війни — розмова з Оксаною Бруй. *Lektūra*. URL: <https://www.goethe.de/prj/lek/uk/--/uba.html> (дата звернення: 25.03.2025).
11. Підсумки міжнародного круглого столу "Бібліотека для подолання суспільних викликів у громадах", 25 березня 2025 р. 27.03.2025. *Новини УБА*. URL: <https://surl.li/gvktlt> (дата звернення: 28.03.2025).
12. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : історія і сучасність. *Офіційний сайт НБУВ*. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/node/4445> (дата звернення: 29.03.2025).
13. Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого стала членом The National Authorities of Public Libraries in Europe. 18.03.2025. *Фейсбук-сторінка НБУ ім. Ярослава Мудрого*. URL: <https://surl.li/ydjmjk> (дата звернення: 29.03.2025).
14. Проєкти Вінницької ОУНБ імені Валентина Отамановського. 2023 рік. Сектор "Вікно в Америку". *Офіційний сайт Вінницької ОУНБ*. URL: <https://library.vn.ua/news-and-events/projects/2023-rik/cektor-vikno-v-ameriku-2023> (дата звернення: 29.03.2025).
15. Бібліотека в ЗМІ. Зростаюче партнерство в умовах війни. 12.03.2025. *Офіційний сайт Черкаської ОУНБ імені Тараса Шевченка*. URL: <https://surl.li/dpiyvv> (дата звернення: 29.03.2025).

16. Підписанням Меморандуму про встановлення посестринських партнерських відносин між Одеською обласною універсальною науковою бібліотекою імені М. С. Грушевського та Центральною бібліотекою Ліверпуля. 26.04.2023. *Офіційний сайт Одеської ОУНБ*. URL: <https://surl.li/zsowzt> (дата звернення: 29.03.2025).
17. Клименко О. З., Сокур О. Л. Міжнародне співробітництво бібліотек — важливий складник стратегічних комунікацій. *Бібліотечний Меркурій*. 2020. № 2 (24). С. 125—137. URL: <http://vislib.onu.edu.ua/article/view/202076/221930> (дата звернення: 31.03.2025).
18. Борисенкова В. В. Форми та перспективи міжнародного співробітництва бібліотек. *Молодий вчений*. 2018. № 11 (63). С. 993—997.
19. Трансформаційні процеси у суспільній та соціокультурній сферах України : монографія / О. М. Анісімова, Л. А. Ковальська, Г. П. Лукаш, О. В. Пригунов, О. С. Щербіна, Т. М. Яворська. Вінниця, 2021. 185 с.

Tetiana Yavorska,

PhD of Pedagogical Sciences,

*Associate Professor of the Department of Management Information Systems
of Vasyl' Stus Donetsk National University, Vinnytsia*

Anhelina Lykhohliad,

Student of Vasyl' Stus Donetsk National University, Vinnytsia

International cooperation of Ukrainian libraries: the current state and prospects of development

The relevance of the topic is due to the needs of response to the challenges of globalization, digital transformation and the desire of Ukrainian libraries for integration into the European and global information and library space. Globalization processes promote the active exchange of information, knowledge and cultural values between countries. In this context, libraries, as information centers, play an important role in providing access to a variety of information resources, research, etc. International cooperation of libraries promotes the exchange of experience through participation in international programs and projects, membership in international library organizations, and the organization and holding of international events. In the context of the current challenges caused by the war, international cooperation of Ukrainian libraries is important because it helps to preserve the national cultural heritage, strengthen the national presence at the international level, and contributes to the growth of the role of Ukrainian libraries in the European space.

The article focuses on the legal regulation of international cooperation of national libraries, characterizes the main directions and forms of such interaction. The current state of international cooperation is analyzed, the practices of national, regional universal scientific libraries, libraries of scientific institutions of the National Academy of Sciences of Ukraine are presented. Prospects for the development of international cooperation in the context of global changes are outlined, factors for strengthening international cooperation of Ukrainian libraries are highlighted.

The conclusions provide ways to further develop and deepen the international cooperation of libraries of Ukraine, which are related to the expansion of participation in international initiatives, the development of intercultural dialogue, the introduction of digital technologies in library activity, the preservation of cultural heritage of our country and to promote it abroad.

Keywords: *libraries of Ukraine; international cooperation; international programs and projects; international library organizations*

References

1. Lapska O. O. (2015). Mizhnarodne spivrobitnytstvo u bibliotekhnii diialnosti Ukrainy: suchasni tendentsii. *Biblioteka XXI stolittia: perspektyvy ta innovatsii* : materialy Vseukr. nauk.-prakt. konf., Kyiv, 23 kvit. 2015 r. Kyiv: Vyd. tsentr KNUKiM.
2. Kolaboratsiia — shcho tse take, yak pratsiuie ta navishcho potribna. (n. d.). *Termin.in.ua*. Available at: <https://termin.in.ua/kolaboratsiia/> [Accessed 18.03.2025].
3. Mizhnarodne spivrobitnytstvo. *General Multilingual Environmental Thesaurus (GEMET)*. Available at: <https://www.eionet.europa.eu/gemet/uk/concept/4421> [Accessed 18.03.2025].
4. Prokopenko L. S. (2017). Mizhnarodni bibliotekhnii orhanizatsii yak forma mizhnarodnoho bibliotekhnogo spivrobitnytstva. *Mizhnarodna diialnist bibliotek yak skladova yevropeiskoho vyboru derzhavy* : materialy Vseukr. nauk.-prakt. konf., Odesa, 22—23 veres. 2016 r. Odesa. 71 p.
5. Pro kulturu : Zakon Ukrainy vid 14.12.2010 № 2778-VI. (2010). *Verkhovna Rada Ukrainy*. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-17#Text> [Accessed 21.03.2025].
6. Pro biblioteku i bibliotekhnu spravu : Zakon Ukrainy vid 27.01.1995 № 32/95-VR. (1995). *Verkhovna Rada Ukrainy*. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/32/95-%D0%B2%D1%80#Text> [Accessed 21.03.2025].
7. Serbin O. (2025). Ukrainska bibliotekha spilnota: vyklyky ta mozhlyvosti mizhnarodnoi spivpratsi. *Biblioteknyi visnyk*, 1, pp. 40—44. Available at: <http://jnas.nbuv.gov.ua/uk/article/UJRN-0001542400> [Accessed 23.03.2025].
8. Afanasieva L. V. (2019). Mizhnarodnyi mizhbiblioteknyi abonement. *Ukrainska bibliotekha entsyklopediia*. Available at: <https://ube.nlu.org.ua/article/> [Accessed 23.03.2025].

9. Horchynska V. & Lahuta L. (2022). Mizhnarodna bibliotekna spilnota dlia Ukrainy. *Blog Natsionalnoi biblioteky Ukrainy im. Yaroslava Mudroho*. Available at: <https://oth.nlu.org.ua/?p=6059> [Accessed 25.03.2025].
10. Blindliuk M. (n. d.). Ukrainska bibliotekna asotsiatsiia v umovakh viiny — rozмова z Oksanoi Brui. *Lektūra*. Available at: <https://www.goethe.de/prj/lek/uk/--uba.html> [Accessed 25.03.2025].
11. Pidsumky mizhnarodnoho kruhloho stolu "Biblioteka dlia podolannia suspilnykh vyklykiv u hromadakh", 25 bereznia 2025 r. (2025). *Novyny UBA*. Available at: <https://surl.li/gvktlt> [Accessed 28.03.2025].
12. Natsionalna biblioteka Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho : istoriia i suchasnist. (n. d.). *Ofitsiyni sait NBUV*. Available at: <http://www.nbu.gov.ua/node/4445> [Accessed 29.03.2025].
13. Natsionalna biblioteka Ukrainy imeni Yaroslava Mudroho stala chlenom The National Authorities of Public Libraries in Europe. (n. d.). *Feisbuk-storinka NBU im. Yaroslava Mudroho*. Available at: <https://surl.li/ydjmjk> [Accessed 29.03.2025].
14. Proiekt Vinnytskoi OUNB imeni Valentyna Otamanovskoho. 2023 rik. Sektor "Vikno v Ameryku". (n. d.). *Ofitsiyni sait Vinnytskoi OUNB*. Available at: <https://library.vn.ua/news-and-events/projects/2023-rik/sector-vikno-v-ameriku-2023> [Accessed 29.03.2025].
15. Biblioteka v ZMI. Zrostaiche partnerstvo v umovakh viiny. (n. d.). *Ofitsiyni sait Cherkaskoi OUNB imeni Tarasa Shevchenka*. Available at: <https://surl.li/dpiyvw> [Accessed 29.03.2025].
16. Pidpysanniam Memorandumu pro vstanovlennia posestrynskykh partnerskykh vidnosyn mizh Odeskoiu oblasnoi universalnoi naukovoiu bibliotekoiu imeni M. S. Hrushevskoho ta Tsentralnoi bibliotekoiu Liverpulii. (n. d.). *Ofitsiyni sait Odeskoi OUNB*. Available at: <https://surl.li/zsowzt> [Accessed 29.03.2025].
17. Klymenko O. Z. & Sokur O. L. (2020). Mizhnarodne spivrobotnytstvo bibliotek — vazhlyvyi skladnyk stratehichnykh komunikatsii. *Biblioteknyi Merkurii*, 2 (24), pp. 125—137. Available at: <http://vislib.onu.edu.ua/article/view/202076/221930> [Accessed 31.03.2025].
18. Borysenkova V. V. (2018). Formy ta perspektyvy mizhnarodnoho spivrobotnytstva bibliotek. *Molodyi vchenyi*, 11 (63), pp. 993—997.
19. Anisimova O. M., Kovalska L. A., Lukash H. P., Prihunov O. V., Shcherbina O. S. & Yavorska T. M. (2021). *Transformatsiini protsesy u suspilnii ta sotsiokulturnii sferakh Ukrainy : monohrafiia*. Vinnytsia.

Надійшла до редакції 9.04.2025

СОЦІОКОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ



[https://doi.org/10.36273/2076-9555.2025.5\(346\).39-44](https://doi.org/10.36273/2076-9555.2025.5(346).39-44)

УДК 316.77:[002.1+07](477)(045)=111

Olha Kopievska,

Doctor of Cultural Studies,
Professor of the Department

of Art Management and Event Technologies of NACAM
okopievska@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-4537-4888>

Yurii Shcherbak,

2nd-year PhD Student

Educational and Scientific Program
"Information, Library, and Archival Studies" of NACAM
dis5123.yshcherbak@dakkim.edu.ua
<https://orcid.org/0009-0004-6464-7847>

The documentary and information communications in cultural service centres

The research examines the theoretical and practical foundations of documentary and information communications in the system of ensuring the cultural service centres functioning. The authors analyse the impact of public information, organisational and administrative documents, their importance in documentary and information communication, and comprehends their exceptional role in the effective management of the researched cultural institution. Further theoretical and practical perspectives in understanding various types of documentary, information and communication support for the effective operation of cultural service centres are highlighted.

Keywords: documentary and information communication; organisational and administrative documentation; public information; cultural service centre

Introduction. The decentralisation processes have raised the issue of transformation and the functional component of the basic network of cultural institutions, including clubs. The club-type institution remains one of the main centres for the

cultural services provision in territorial communities. It determines the relevance of the reviewing its functional efficiency and rationality.

Studying the functional potential of club-type cultural institutions, we emphasise their decisive role